

DEN GRØNNE HAL, CHRISTIANIA

Den Grønne Hal på Christiania har tidligere fungeret som militær ridehal

Fredning af Den grønne Hal på Christiania

AFGØRELSE

Kulturarvsstyrelsen har besluttet at frede Den grønne Hal, Fabrikksområdet 56, matr.nr. 419, Københavns Kommune.

Beslutningen er truffet efter § 3 i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer.

BAGGRUND

Kulturarvsstyrelsen underrettede Dem i brev af 9. marts 2007 om, at Det Særlige Bygningssyn har indstillet Den grønne Hal til fredning. Samtidig igangsatte styrelsen en høring herom.

Kulturarvsstyrelsen har rettidigt modtaget 33 bemærkninger hertil:

- Zofia Katrine Hedvard, Ida Klemann, Charlotte Østervang, Lars Schou, Hanne Leni Andersen, Lise Lauritzen Loft, Karsten Mathiasen, Karen Zahle, Helle Bo, Ebbe Preisler, Kirsten Larsen Mhoja, Ingrid Borum, Jacob Kærgaard, Ane-Katrine von Bülow, Ann Sophie von Bülow, Tommy Bo Petersen, Jes Christian Fisker, Stinne Jensen, Elisabeth Lange, Kit Goetz, Sofie Drengsted- Nielsen, Laila og Luise Hodell, Bjørn Nørgaard, Martha Guitierrez Flores, Christianshavns Lokalråd og foreningen Christianias Naboer skriver alle, i rettidigt indkomne mails og med enslydende tekst, at de "tilslutter sig Det Særlige Bygningssyns indstilling til Kulturarvsstyrelsen om fredningen af de omtalte Chrisitaniabygninger, som også indeholder selvbyggerhusene på voldanlægget af nyere dato".
- Peter Kemp, professor, skriver i mail af 27. juni 2007: "Hermed skal jeg gøre indsigelse imod Kulturarvsstyrelsens tilsidesættelse af Det Særlige Bygningssyns indstilling om fredning af bygninger på Christiania. Den argumentation, som professor Gregers Algreen-Ussing har fremført imod den ensidige militærhistoriske holdning til bygningerne forekommer meget overbevisende. Christiania er i dag verdenskendt for sin særlige historie, men det er ikke militærhistorie, men det alternative livs historie, som har gjort Christiania til et symbol for frihed, socialt fællesskab og tolerance".
- Hannah Carlsen skriver i mail af 27. juni 2007: "Jeg vil gerne udtrykke min klare modstand mod jeres tiltag mht. til at føre bygninger på Christiania tilbage til 1700 hvidkål". Videre anføres det: "Det kan yderligere også undre at I ikke lytter til jeres egne embeds m/k i Det Særlige Bygningssyn, men mere følger Thor Pedersens ønsker om at nedlægge Christiania".
- Christian Olesen skriver i mail af 28. juni 2007: "Det forekommer mig at det må være særdeles ubehageligt sag at skulle udføre, en så ulækker og politisk sag, som I er rodet ind i, det er jo ikke Kulturarven det drejer sig om i denne sag, men en sag direkte taget ud af Venstres ubehagelige ønskepose, for at få ram på det der ikke, går efter deres hoved, naiv som jeg er, troede jeg at diverse styrelser var upartiske, men det er jo tydeligt modbevist, især af politiet og nu også af jer? At være partiets Venstres forlængede arm, er det demokratisk, især da de er støttet af noget så usselt som Dansk Folkeparti?"
- Regula Maltry skriver i mail af 28. juni 2007: "Angående fredning på CA mener jeg, at Fristaden med sin 36-årige eksistens har gjort sig mere end fortjent, som kultur- såvel som socialeksperiment, at blive fredet i sin helhed indtil sidste skurvogn".

Efter en beskrivelse af Christianias betydning for turister fortsætter Regula Maltry: "Og så til fredningen: Da KUAS forslag om de 11 huse er alt for snævert, selv om de lader muligheden for yderligere fredninger stå åben, så vil jeg så absolut anbefale at tage Det Særlige Bygningssyns ønsker til efterretning, med en åbning mod yderligere fredninger".

- Netværket for Bevarelse af Christiania som grøn Bybiotop skriver i brev af 28. juni 2007: "Vi beklager dybt, at Kulturarvsstyrelsen har valgt blot at frede/genfrede 11 oprindelige militærbygninger på Christiania. Vi mener, at der er tale om en mangelfuld

fredning....Derfor støtter vi Det Særlige Bygningssyns anbefaling, som går ind for en fredning af de 58 huse, der ligger som skovløberhuse, med beboerne som en slags naturviceværter i et område langs Stadsgraven..... Vi efterlyser et mere varieret bygningssyn, som også tager hensyn til Christianias moderne kulturarv.... Vi ønsker en differentieret skala med mange trin i fredningsprocessen og skal derfor anmode om en forlængelse af den meget korte høringsfrist, der som minimum bør udsættes til efter sommerferien".

- Nils Vest skriver i udateret brev, indkommet rettidigt: "Hermed ønsker jeg at fremføre min indsigelse mod Kulturarvsstyrelsens underkendelse af Det Særlige Bygningssyns vurdering af ønskværdigheden af en fredning af en lang række huse på Christiania, Det fredningssyn som Kulturarvsstyrelsen repræsenterer i denne dag er mildt sagt forældet.... En fredning skal kunne ske med skyldig respekt for både det levende miljø, der har skabt bevaringsværdige byrum, og for den særegne kultur, der kan inspirere andre til at bryde med monotomien i den industrialiserede byggeform. Hvor blomstrende menneskelig aktivitet nærmest forekommer uønsket. Derfor bør Det Særlige Bygningssyns vurdering i Christianiasagen tages alvorligt og følges, foruden at den bør kunne mane til en nyvurdering og opdatering af fredningslovens bestemmelser".
- Per Åstrup Olsen skriver i mail af 29. juni 2007: "Undertegnede, Olsen, finder det for galt at mere end et kvart århundredes levende kulturarv tilsyneladende ønskes historieforsket tilbage til en fortidskultur, der findes så rigt overleveret i originalformer mange andre steder i riget....Lad derfor ikke Deres sikket ellers udmærkede styrelse vildlede af temporære økonomiske. Politiske interesser, impulser og pressionser".
- Foreningen for forberedelse af Christianiafonden ved Knud Josefsen skriver i brev af 1. juli 2007: "Vi har med beklagelse erfaret Kulturarvsstyrelsens beslutning om at man ikke ser sig i stand til at følge Det Særlige Bygningssyns indstilling om fredning af huse på Christiania. Hvad enten Kulturarvsstyrelsen deler synspunktet eller ikke, så er Christiania for længst blevet indbegrebet af dansk kulturarv. Det kan diskuteres, hvorvidt det vil være en fordel for fristadens videre udvikling at fastlåse husenes udvikling med en fredning, men hvis alternativet er opførelse af ejerboliger og skamfering af den smukke natur på området, kan en fredning måske stadig redde nogle stumper.

De alternative løsninger og bygninger i Christiania kan sikkert også få mange eksperter til at diskutere om det er det ene eller det andet hus der skal fredes, men heller ikke dette er en hindring, idet nye strømninger i fredning jo ser på hele miljøer. Vi skal derfor indtrængende opfordre til at beslutningen tages op til overvejelse igen".

- Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse ved Michael Varming skriver i brev af 1. juli 2007: "Foreningen vil hermed bede Kulturarvsstyrelsen revurdere omfanget af bygninger som er indstillet til fredning. Foreningen deler Museumsinspektør Inger Wienes ønske om et mere nuanceret fredningsbegreb, hvor der tages mere hensyn til kulturmiljøet end til arkitekturen".
- Ole Lykke skriver i mail af 1. juli 2007: "...Ser vi tilbage på de 36 år hvor området har fungeret som Christiania, har fredninger, klassificeringer som bevaringsværdigt, eller ophævelser af fredninger fungeret som vigtige dele af det politiske spil omkring fristaden. Langt hen ad vejen har fredningerne og fristaden trukket på samme hammel for at sikre det unikke område mod motorvejsgennembrud og Urbanplaner.

Nu er der for alvor politik i fredningssagen. En rigid fredning forstået som et krav om tilbageføring af en række bygninger, der har fundet ny anvendelse, og dermed også tilføjelser, er et vigtigt våben i hænderne på de der vil af med Christiania. Jeg synes, I er for hurtigt ude i forhold til resten af den politiske proces.... Derfor: Hold lidt igen".

- Christianshavns Lokalråd og foreningen Christianias Naboer skriver i mail af 1. juli 2007: "Christianshavn Lokalråd og foreningen Christianias Naboer gør herved indsigelse mod Kulturarvsstyrelsens afvisning af at følge Det Særlige Bygningssyns indstilling ang. Fredning og bevarelse af 58 bygninger på Christiania og Christianias volde.... Vi konstaterer med bekymring, at Kulturarvsstyrelsen derimod kun ønsker at frede 11 historiske militærbygninger."

Skrivelsen nævner lokalplanen fra 1991 hvor langt over 60 bygninger var udpeget som bevaringsværdige og registreringen for Christianiaudvalget, hvor kulturmiljøet på Christiania blev beskrevet positivt og fortsætter: "Kulturarvsstyrelsen giver intetsteds nogen faglig begrundelse for på så markant vis i løbet af kun 4 år at have ændret sin egen vurdering af Christianiahusenes bevaringsværdi.... Vi opfordrer Kulturarvsstyrelsen til at erstatte sit kulturbevarende sigte med et mere kulturskabende, ligesom vi vil anbefale, at Kulturarvsstyrelsen besinder sig på princippet "de bærende fredningsværdier", således at der vil kunne ske en fortsat udvikling af det specielle kulturmiljø på stedet".

Kulturarvsstyrelsen har følgende kommentarer hertil:

De 33 bemærkninger forholder sig ikke konkret til fredning af Krudthuset på Carls Bastion. Ingen af bemærkningerne gør indsigelse mod en fredning, men langt hovedparten udtrykker derimod en støtte til fredning af langt flere bygninger på Christiania, og nogle for en fredning af Christiania som kulturmiljø.

I Lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer står i § 3: "Miljø- og energiministeren (nu kulturministeren) kan frede bygninger af væsentlig arkitektonisk eller kulturhistorisk værdi, som er over 50 år gamle. Uanset deres alder kan bygninger dog fredes, når det er begrundet i deres fremragende værdi eller i andre særlige omstændigheder.

Stk. 2. I det omfang en bygnings umiddelbare omgivelser i form af gårdsrum, pladser, fortove, haver, parkanlæg og lignende er en del af den samlede beskyttelsesværdige helhed, kan fredningen omfatte sådanne omgivelser."

I kapitel 5 om bevaringsværdige bygninger står: § 17: "En bygning er bevaringsværdig, når den er optaget som bevaringsværdig i en kommuneplan eller omfattet af et forbud mod nedrivning i en lokalplan eller byplanvedtægt."

Loven omhandler den enkelte konkrete bygning og ikke en række bygninger set under et. Den enkelte bygning skal have de særlige værdier, som kan begrunde en bygningsfredning. Loven giver mulighed for at frede bygninger, der er under 50 år gamle. Dette er en bestemmelse, der ganske undtagelsesvis er taget i anvendelse, og da hvad angår bygninger, der nærmer sig de 50 år.

Loven giver derudover mulighed for at frede den konkrete bygnings umiddelbare omgivelser, og administrativt er det blevet fortolket som omgivelser, der sammen med den konkrete bygning danner en helhed.

Endelig udtaler loven, at de bevaringsværdige bygninger er kommunernes område og ansvar, idet det påhviler kommunalbestyrelsen at udpege de bevaringsværdige bygninger i kommuneplanen eller i en lokalplan.

Kulturarvsstyrelsen kritiseres for at have tilsidesat Det Særlige Bygningssyns forslag om at frede 58 bygninger på Christiania, og for kun at have set på 11 af disse.

Styrelsen har valgt at se på de bygninger, der var fredet før Christiania-loven i 1989, efter hvilken lov bygningsfredningerne på Christiania trådte ud af kraft. Der var på det tidspunkt fredet 24 bygninger på Christiania-området.

I første omgang har styrelsen udvalgt 11 bygninger til fredning. Herudover har styrelsen modtaget fredningsforslag på yderligere 9 bygninger. Det skal her bemærkes, at bygningerne fredes som beset, og at der ikke stilles krav om tilbageføring.

Det Særlige Bygningssyn peger, udover på tidligere fredede bygninger, også på bygninger opført i Christiania-tiden. Kulturarvsstyrelsen finder ikke, at disse bygninger set enkeltvis og under indtryk af, at de er under 50 år, har de særlige kvaliteter, der kan begrunde en bygningsfredning.

Hvad angår udpegnings af bygninger som bevaringsværdige og udpegnings af Christiania som kulturmiljø, er det Københavns Kommunes opgave at tage sig af dette. Kulturarvsstyrelsen finder, at en bevarende lokalplan for Christiania vil være et godt redskab for fremtiden.

BEGRUNDELSE

Kulturarvsstyrelsen finder, at Den grønne Hal har såvel de arkitektoniske som de kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning.

Den grønne Hal fremtræder som en efter danske forhold sjældent, stor og markant træbygning med portåbning i hver gav og store originale vinduer. Portåbningen mod øst er ikke i brug længere og er nu forsynet med luger. Bygningen er bygget med en tagkonstruktion med skråstivere, åse og hængeværk. Konstruktionen gør det muligt at friholde hele gulvarealet og således opfylde funktionen ridehal. Konstruktionen støtter samtidig af på bygningens fundament, hvorved bygningens vægge kan opføres i den lette trækonstruktion.

Styrelsen finder således, at de bærende fredningsværdier især knytter sig til hallens vandrette træbeklædning udvendigt, porthullerne og de store vinduesflader og indvendigt til tømmerkonstruktionen.

Derudover vægter styrelsen, at man fremover opretholder hallen uden yderligere opdelinger, idet allerede den nuværende butiksindretning reducerer muligheden for at opleve det store rum.

KLAGEVEJLEDNING

De kan klage over Kulturarvsstyrelsens beslutning til kulturministeren. Klagefristen er 4 uger fra den dag, De har modtaget dette brev.

Klagen skal sendes til Kulturarvsstyrelsen, der sender klagen videre til kulturministeren sammen med sagens øvrige materiale.

KONSEKVENSER

En fredning betyder bl.a., at De skal søge Kulturarvsstyrelsen om en tilladelse, hvis De vil foretage bygningsarbejder eller lignende, der rækker ud over almindelig vedligeholdelse.

Dette følger af § 10 i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer.

ANNONCERING OG TINGLYSNING

Kulturarvsstyrelsen vil annoncere beslutningen i det lokale distrikts- og/eller dagblad og tinglyse fredningen. De vil modtage en kopi af tinglysningen, når den foreligger.

Bygningsfredningen skal respekteres af ejendommens ejer, brugere og andre indehavere af rettigheder over ejendommen, uanset hvornår rettigheden er opnået.

Dette følger af § 7, stk. 3 i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer.

28. august 2007